

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo Udruženja Jugoslov. Učiteljstva — Poverjeništvo Ljubljana.

Če spise, v ocenc poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovarisa
v Ljubljani, Frančiškanska ul. 6.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljatve je pošiljati franco.

Učiteljski Tovarish izhaja vsak četrtek pop. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.

Za neorganizirane 100 — K, za naročnike v inozemstvu 140 — K letno. Posamezna številka po K 2.—

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 1 K za vsako petit-vrsto. Priloge stanejo poleg poštnine še 50 K.

Telefon uredništva št. 312.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste, če se tiska enkrat . . . 2 K — vin. " " " dvakrat . . . 1 " 50 " za nadaljnja izvršenja od petit-vrste po 60 vin. Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna.

Članstvo ljubljanskega Poverjeništva UJU ima s članarino tudi že plačano naročnino, torej ni treba članstvu naročnine posebe plačevati.

Naročnino, reklamacije, t. j. vse administrativne stvari, je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovarisa
v Ljubljani, Frančiškanska ulica 6./I

Poštni čekovni urad št. 11.197.

Reklama tje so proste poštnine.

Ne ubijajte veselja do dela!

Prišlo je v modo, da nas napadajo kar redom nam sovražni časopisi. Zadržuje me delo, čeravno so počitnice, da nisem že zdavnaj odgovoril vsem, ki se zaletavajo v nas. Doslej sta bila tovariš Kurbus in pa prijatelj Skala, ki sta odgovorila. Dokazov o naši »lenobi« in raznih drugih »pregrehan« nam še ni doprinesel nihče — vse vprek udriha kar tako pavšalno — mnogi nam zavidajo le naše »ogromne« plače. Zdi se mi, da so našim nasprotnikom popolnoma neznana naša stanovska glasila. Vse delo o šolski reformi, izboljšanju šolstva in organizaciji je delo učiteljstva. To se pa ne ustvari mogoče kar čez noč — zato je treba mnogo dela in časa.

Naši nasprotniki hočejo od nas čudežev v izvenšolskem delu. Oni bi radi, da na korist raznih društev zanemarjamo prevažno šolsko delo. Na deželi je vpreženo učiteljstvo ves dan s šolo. Po šoli je treba priprave, poprav, pisanja uradnih knjig, popravila učil, nabave zbirk. Povejte mi, koliko ostane potem še časa za lenuharienje, če niti ne vpoštevamo, da je za učitelja koristno in mogoče še delo potrebno, da čita politične časopise in pa strokovne knjige? Vsaka podeželska šola ima tudi vrt — marsikateri tovariš je čebelar. In če nam potem preostane še kaj časa za delo v društvih — ga tudi radi žrtvujemo. Ali bo pa nazadnje res treba statistike, da dokažemo, koliko je naše tiho delo, ki ga ne obešamo na veliki zvon?

Ena najgrših stvari, kar sem jih čital, je brezdvomno poslanca A. Brandnerja očitane v »Jugoslaviji« z dne 28. julija, kjer se zaletava v trboveljsko učiteljstvo. Tam piše g. Brandner: »Jutrc« po vsej sili hoče napraviti iz mene komunist, ali vsaj njihovega zaveznika. Namen »Jutra« je prozoren. V svoji včerajšnji šte-

vilki je objavilo v poročilu iz Trbovelj nekaj jezuitsko zavutih odlomkov iz mojega govora, ki diše močno po denunciantstvu. Brezdvomno je izšel dopis iz vrst trboveljskega učiteljstva, onega učiteljstva, ki je postalo demokratsko, odkar mu je minister Pribičević zvišal plače. Povdarjam, da bi imelo to učiteljstvo nvalnežnejše polje v sokolskih in drugih narodnih društvih, kjer niti z mezincem ne gane, kaj šele, da bi šlo med delavstvo in ga izobraževalo. Ako bi učiteljstvo, ki steje v Trbovljah okoli 60 oseb, ne bilo za izobraževalno delo tako leno in ako ne bi preziralo delavce kot brezpravna bitja, ki imajo samo dolžnosti in nikakih pravic, bi se komunizem v Trbovljah nikdar ne bil takomočno ukoreninil. Treba je iti med delavce in jih poučiti, da so na napačni poti, ako se oklepajo nasilnih komunističnih metod, ne pa izogibati se jih in jih prezirati!

Če ne bi poznal vsaj polovice učiteljstva iz Trbovelj, bi mislil, da je mogoče nekaj resnice na tej stvari. Tako pa konstatiram, da je ravno trboveljsko učiteljstvo že od nekdaj na glasu kot eno najbolj agilnih. Kdo je propagiral nacionalno idejo tam? Kdo je stal vedno v sokolskih vrstah? Kdo je vodil predstave in se zavzemal za razne kulturne naprave? Pri vseh teh prireditvah in podjetjih je šlo učiteljstvo z delavstvom vedno roko v roki. Da pa ne more učiteljstvo občevati z nahujskanimi podivjanci, je jasno. Priti enkrat v Trbovlje in prirediti shod ni nikaka umetnost, živeti med narodom in delati, je pa težko, naitežje pa v industrijalnih krajih, kjer ubijajo razni hujskači vsak čut idealnosti na rovaš samoljubnega materializma. Kako smo bili plačani pred vojno ve vsakdo, ali zato nismo lenuharili niti takrat, ko bi bili navsezadnje celo opravičeni. Danes pa, ko je padla vsa mora raz nas, vemo dobro

ka' je naša dolžnost in te se zavedamo popolnoma in zavračamo vse očitke, ki padajo popolnoma neopravičeno na nas.

Božo Račić.

TONE GASPARI:

Zadnja beseda.

Potrebno je, da naglasimo še enkrat v našem stanovskem glasilu, kar se je že nešteto krat brezuspešno poudarjalo. Pri zborovanjih so se sprejele različne stilizirane resolucije s splošno vsebino: stanovske zadeve izključno le v stanovski list. Stan mora ostati pred javnostjo čist, kakršni je vedno bil. Javnost ne sme iz poedinih slučajev, ki so mogoči pri vsakem stanu, posplošiti svojega mnenja. Čemu siliti javnost k temu z ntižgami v pol. dnevnikih? Čemu imamo organizacijo? Za naš stan bodi organizacija in neno glasilo forum, ne pa različna uredništva pol. listov.

Kako neizmerno težko je človeku, ko čita v pol. dnevniku, ki gre tudi njemu takih ljudi, ki naš stan namenoma prezirajo, polemiko o delavnosti in nedelavnosti učiteljstva; še težje je, če čitam v drugem dnevniku o kaplanovem vasovanju pri dveh učiteljih itd. Čuhte, tovariši ali ne pojmite tega, kolik socialen greh si nakoplje dotičnik na svojo vest, ki popolnoma neodgovorno objavi tak članek v političnem dnevniku? Ali še ne veste da preži sto in sto rok, da vjame mušico in jo potem s pretiravanji zredi in zlobno preustvari v škorpiona? Kacherimo dalje, sramota ostane na nas vseh!

Tovariši! Zahtevamo pri zborovanjih okr. učit. društev, da bodi vsaka vest, ki se dotika našega stanu izven uradnega okvira, podpisana s polnim imenom, da tako vemo, kdo je odgovo-

ren za članek. Ne puščajmo, da neodgovorni »učitelj«, »učitelj z dežele«, »učiteljsvo«, »eden za vse« itd. objavljajo za naš stan skrajno žaljive in ponižujoče članke. Za svoje vzgojno delo v šoli smo odgovorni svoji uradni oblasti, v kateri so tudi zastopniki staršev, za svoje izvenšolsko delovanje pa edino svoji vesti. Nikdar in nikoli na nas ne sme soditi politična javnost!

KOMPOLJSKI:

Poglavje o možitvi učiteljic.

Ni lahko, ne prijetno pisati o tem poglavju, ki je precej delikatno. Pač pa je nad vse potrebno v interesu šole iz našega stanu. Z izogibanjem ne spravimo tega vprašanja s sveta. Načeti ga je treba čimprej, tem bolje, da smo si vsi na jasnem.

Motriti ga pa nikakor ne smemo iz enostranskega ali pa subjektivnega stališča, ampak iz vseh vidikov. Pri tem pa bodi suprema lex: dobrobit šole in našega stanu. To načelo nas mora voditi povsod in toraj tudi tukaj.

Celibat učiteljic je bil docela odpravljen z naredbo deželne vlade z dne 5. maja 1919, št. 473 (Ur. l. 8. maja 1919, št. 80). V prvih dneh svobode pa se je izdalo na vseh poljih mnogo naredb, ki so se morale pozneje revidirati ali pa preklicati iz enostavnega vzroka, ker niso bile dobre za normalne čase in razmere, da včasih naravnost škodljive. Veliki skoki iz ekstreme v ekstrem se navadno nikjer ne obnese in rode prej ali slej reakcijo. In kakor ni bilo prej prav, da se je zahteval od naših učiteljic strogi celibat in se jim ni dala najenostavnejša in obča človeška življenska pravica, tako tudi ni prav, da so naenkrat padle vse ovire, četudi je na prvi pogled samoobsebi umevno. Dejstva to kažejo že sedaj

LISTEK.

VILKO MAZI:

(4)

Koncertna turneja ljubljanskega učitelj. pevskega zbora.

Ljutomer — Baš prav, da sem se zopet domislil stare zgodbe, to se pravi, domislil sem se je na tisti kratki vožnji. Nekoč so namreč prignali v ljubljansko Marijanišče paglavca, ki sem mu že davno pozabil ime, ali to je gotovo, da je bil doma iz Ljutomera. Prignali so ga pa zato, ker sam ni imel prave volje, da bi šel, kamor mu je bilo usojeno. Fant je bil strašno srborit, rjul je par tednov kakor obseden in se za sleherno malenkost zakadil v človeka, dokler ga niso iznajdljive šolske sestre ukrotile s svojo »čudovito« metodo. Sestra Lucija pa je šla v svoji iznajdljivosti celo tako daleč, da je porabila priliko za nazorni nauk in nam razložila pojem »ljut« iz — Ljutomera. Ker pobožna in bogaboječa sestra ni smela govoriti drugega nego golo resnico, sem mogel uživati nekalično veselje, da me je ljubi Bog ustvaril v »neljutem« kraju. Od takrat mi je ostala nad Ljutomerom črna in zla senca, vse do tistega trenutka, ko je nekdo hlastno zaklical od okna v vagon: »Pričakujejo nas!«

Naši ljutomerski tovariši in tovarišice so nam prišli naproti, menda naravnost od kraljeve maše, in so nam prine-

sli najlepši pozdrav z novico, da je koncertna dvorana pri Štermanu že docela razprodana. Ko so nas še obdarili s šopki, smo odšli z njimi pred starodavno občinsko hišo, kjer nas je pričakovala na prestranem trgu šolska mladina z zastavo. Sokol. Gasilno društvo in mnogobrojno občinstvo. Z balkona nas je nagovoril župan Kukovec, ki je z zadoščenjem rovdaril, da je občina zdej v čisto slovenskih rokah. Za njimi nas je pozdravil tudi zastopnik okrajne politične oblasti s par toplimi besedami. Pa kratkem Juvančevem odgovoru je zbor zapel »Lepo našo domovino.« Nato smo si ogledali koncertno dvorano, kjer smo dobili tudi stanovanjske nakaznice. Na senčni verandi hotela »Triglav« so nam medtem pripravili izborni in ceno kosilo.

Popokdne pa smo bili deležni bogatega piknika v okusno okrašeni telovadnici deške in dekliške narodne šole, kjer so nam vrli kolegi in koleginja odprli nastejaj vrata svoje iskrene gostoljubnosti. Počeg najslastnejšega prigrizka so nam postavili na mizo tudi najzlahotnejšo kapljo. Bila je to ura pristrčnega bratstva, da bi človek rekel s sv. pismom: »Tukaj nam je dobro biti.« Po pikniku smo se razgledali s klanca nad šolo po plodnem Murskem polju, vse tja do Radgone in v Medjimurje. Še enkrat so se nam razgrnila zlata prekmurska polja, ki so tonila v meglen horizont. Nekaj tovarišiči je kaniilo od ust morda celo od srca: »Aj, lepote!« Meni pa se je zdelo, da me je tisti

trenutek iznova dosegla tožba poštarice iz Beltincev, tožba po daljnjih hribih in dolinah . . .

Koncertna dvorana je bila zares dokraja zasedena. Škoda le, da ni bila večja in bolj akustična! Zboru se je ponekod poznalo, da nima spočitih grl. zlasti v »Slovenski zemlji« in v Nedyedovi »Naza« v planinski raj,« kjer so posebno moški glasovi zaostajali, v Adamičevi »Tožbi« pa je i ženskim glasovom nedostajalo čistote težkih disonanc in to zlasti v poslednjem stavku. Tudi vstopi so bili tupatam neenotni, ker se nekateri pevci ne morejo ločiti od not in paziti na taktirko. Izkazalo se je tudi, da ni še nič zalegla Prelovčeva lekcija sopranom v kritiki ljubljanskega koncerta. Če ni potrebnega razmerja v številu glasov, si mora izkušnen zbor to razmerje umetno ustvariti s tem, da se močnejši glasovi brzdajo na korist šibkejših. Neupoštevanje tega elementarnega načela se je zlasti občutilo v ljubljanskem polju« in »Izgubljenem cvetu.« Vse te neugodnosti pa so vendar uspešno presegale mnoge vrline. Tako so skoro vse Adamičeve pesmi izzvenele dovršeno, zlasti »V snegu.« »Da sem jaz ptičica«, »V sanah«, »Ne maram tebe« in »Zbiraj se, zbiraj lepi zbor!« Isto moram priznati tudi o Pavčičevi »Kaj, ve misli?«, kjer se je zbor odlikoval s krasnim pianissimom. Višek uspeha pa so žele pesmi ge. Vuk-Sadarjeve, druga sočnejša od druge, vse pa prepletene z najsutilnejšimi nitmi globokega umetniškega ču-

stvovanja. Gdč. Cepudrovi gre tudi topot vse priznanje za verno in neusiljivo spremljevanje na pianinu. Skoro mi ni treba posebe omenjati, da je pevovodja Juvanec vodil taktirko z njemu lastno bravuro, za kar je prejel pester bouquet dehtečega cvetja. Žal, da je drugi del koncerta motila nenadna nevihta, ki je hotela zlasti žensko poslušalstvo za trenutek spraviti v panično skrb. Ali prevladala je misel tepe narodne pesmi »Zunaj je nevihta brila.« — in zares, bil je lep večer!

Po koncertu se je razvila v dvorani in stranskih prostorih ljubka zabava. Seveda ni manjkalo živahnih napitnic, kako neki — ob pristni lotmerski kaplji, ki ji je Bog dal navdušenje za glavni element! Šele, ko je odpovedal električni tok, se je oglasila misel na potrebni spanec in razšli smo se polagoma na udobna prenočišča, ki so nam jih preskrbeli velepožrtvalni lotmerski tovariši pri gostoljubnih privatnikih.

Zjutraj so nas pričakovali vozovi pred Sršepovo trgovino, kjer nas je vrli trgovec odslovil po stari jugoslovnski navadi s požirkom izborne slivovke.

Lep dan se je obetal, ko so vozovi krenili proti vinorodnim Slovenskim goricam. Kmalu nam je poslednji robec zamahnil v slovo. Ljutomer je utonil v zelenem drevju in trti. To ni bil več tisti Ljutomer, kakor sta mi ga bila v davnih dneh očrnila srboriti paglavci in sestra Lucija, bil je Lotmer najlepšega spomina meni in nam vsem.

in bodo še jasneje pokazala v bližnji bodočnosti.

Ne mislim tukaj obširno razpravljati, kakera tovarišica je boljša v šoli omožena ali samska, kakor so o tem brezplodno razpravljale naše tovarišice same svoj čas. Vem, da marsikatera učiteljica-mati nadkriljuje svoje samske sotovarišice, gotovo pa je resnica tudi nasprotno. Na kateri strani je premoč, to bi mogla pokazati le natančna in docela nepristranska izvedena statistika v tem oziru. In še kljub temu bi se ne mogli prav zamesti na njo, ker pride pri tem še mnogo drugih momentov v poštev. Povdariti le hočem staro resnico, da je dvema gospodoma težje služiti. Da, nekateri celo trdijo, da je to nemogoče. Ali je prikrasjen eden, ali drugi: često pa tudi oba. To resnico občutijo prej ali slej vse omožene učiteljice.

Naše cenjene tovarišice stoje danes v kurzu za možitev zelo visoko, kar jim odkrito privoščimo. Saj vemo, da so stale preje v tem oziru precej nizko, čemur so bile krive razmere. Na vsak način pa ni pognalo tega kurza na tako višino samo deinstvo odpravljenega celibata, ampak v precejšnji meri njihove razmeroma ugodne plače. Pri sklepanju zakonov so pri moških že od nekdaj imele važno besedo gmpne razmere. Gotovo nimaio v sedamni materialistični dobi nič manjše. Vsak ne more dobiti milijonarke za ženo in praktični ženini izračunajo, da odgovarja zaslužek žene-učiteljice letni renti $\frac{3}{4}$ milijona kron. Zato je pri marsikateremu ženinu deviza: ali prav bogato nevesto, ali pa učiteljico. Ako pa taki, samo iz materialističnih ozirov sklenjeni zakoni prineso tudi srečo, je seveda veliko vprašanje.

Nadalje ne smemo pozabiti starega pregovora, ki hrani dokaj resnice v sebi, da je ljubezen — slepa. Zaljubljenec si slika zakon v tako lepih in rožnatih barvah, da je pozneje ves razočaran, ko stopi često na s cvetjem posuti cesti na bodoč trn. Koliko bi se jih rado vrnilo pozneje s te poti, kjer najdejo več trnja nego cvetja a ni mogoče.

Našega res težkega poklica — če ga vesno izpolnimo v šoli in zunaj nje — lajki ne poznajo; tudi inteligentni ga vedo le redkokekadaj prav ceniti in upoštevati. In kje naj najde učiteljica-žena in mati pobude za svoj poklic in razumevanja, ako ne pri soprogu? To deinstvo rodi mnogo zla. Tako razumevanje pa more dobiti samo pri možu, ki ima isti poklic in iste težnje. Nikoli pa ne pri lajku. Mož in žena, oba učitelja, se podpirata drug drugemu v izvrševanju poklica in tako se da še dosti dobro premostiti vrzel dolžnosti, ki kličejo učiteljico v šolo in družina na dom. Že v tem slučaju pa mora biti žena-učiteljica res človek in pol, da zadosti svojim nalogam v šoli in doma. Kaj pa šele pri možu lajku!

Mnogo težkoč imajo oblasti že sedaj — posledj jih bode pa še neprimerno več — namestitvijo omoženih učiteljic, zlasti tistih, ki se poročajo že preje, predno imajo stalno mesto. Čudim se, da ni v tem oziru posegla nobena tovarišica v plemiško tovarišev Potočnika in Fakina o nastavitvah. Mlade, z javnimi nameščenci poročene učiteljice reflektirajo predvsem na boljše mesta v trgih in mestih, ker imajo ondi svoje može. Te se ne bodo sklicevale na svojo kvalifikacijo in službeno dobo, ampak glavni argument bode zakon in mož. Ako jim oblast ne ugodí, ne bode prav za nje. Ako jim pa ugodí, bodo pa s tem občutno prizadete tovarišice zunaj na deželi, ker niso bile tako srečne, da bi že izprva dobile dobro službo s priliko da se lahko omože. Radi tega bodo zakoni še pomnožili pritiskanje kljuk in osebno protekcijo in nima mnogo pomena ustanavljanja načela o nastanitvah.

Še marsikaj bi se dalo omeniti, a za danes naj zadostujejo te misli. Ta zadeva je velike važnosti za bodočnost šole in našega stanu ter se mora rešiti po vsestranskem preudarku. Vsekakor je naredba št. 437 z dne 5. maja 1919 v sedanjih obliki v celoti preurjenjena in na škodo šoli in učiteljstvu. Do tega sklepa me je privedlo mnogo razmišljanja o tej stvari, razni razgovori s treznomiselnimi tovariši in tovarišicami ter lastno opazovanje. Nikakor pa ne kakršenkoli osebni ali srankarski interes. Naše najvišje načelo bodi vedno — to povdarjam še enkrat — dobrobit šole in učiteljstva.

Moje osebno stališče bi združil v sledeče stavke:

1. Učiteljicam z nestalnim mestom naj ne bode dovoljeno se poročiti.

2. Tudi ni sklepati zakonov tedaj, ako zaročenca oba ne živita stalno v enem in istem kraju.

3. Za sklepanje zakonov učiteljic z lajki, naj da dovoljenje višja šolska oblast od slučaja do slučaja.

4. Učiteljicam, ki imajo že neko dooločeno službeno dobo in se hočejo poročiti izven stanu ter bi bili pomisleki, da bi bil tak zakon v dobrobit šole in učiteljstva, naj se izplača primerno visoka odpravnina.

TIT GRČAR:

Deška ročna dela.

Od dosedaj izraženih mnenj glede deških ročnih del sta mi ugajala dva članka: prvi in v predzadnjem »Tovarišu« To ni pravzaprav nov predmet na ljudski šoli, le poučevanje istega ni bilo vedno praktičnega pomena. Zdi se mi torej neobhodno potrebno, da o tem predmetu temeljito razpravljamo.

Moje mnenje je sledeče:

Deška ročna dela smatram na deželi za praktični pouk kmetijstva, t. j. o lepem vremenu delo na šolskem vrtu, o slabem naprava in poprava kmetijskega orodja. Firvo bi bilo združiti z uro, ki je odzeta do naredbi prirodoznanskemu pouku za kmetijski pouk. Ura iz prirodoznanstva ne zadostuje tedensko za praktični pouk v kmetijstvu. V tej uri more učitelj le sam pokazati delo na šolskem vrtu. V prihodnji k tej priključeni uri, t. j. deška ročna dela pa bi dečki opravljali preje od učitelja pokazano delo. K znanjem takim opravljenim bi vzel tudi še urejevanje gred (merjenje, določevanje) ter čebelarska dela. Tako bi bil kmetijski pouk, pouk deških ročnih del in kmetijsko risanje združeni v en sam predmet: deška ročna dela.

Poprava in naprava orodja. Za to delo pa je treba prostora in orodja. Najprimernejši je zimski čas, ko ni dela na šolskem vrtu. Na marsikateri šoli bi se našel kotiček, kamor bi se postavil za nekaj denarja star, zavržen skobelnik, ki je za to delo neobhodno potreben. Dalje še nekaj drugega orodja, katerega ima marsikatera šola, kakor: žago, oblič, pua, rezilnik in podobno. Sicer bi pa ta orodja prinašali dečki sami v šolo. Saj jih morajo istotako, če rišemo te predmete.

Glede potrebnega lesa si ne delajmo skrbi. V jeseni, ko pripeljejo drv za šolo, si izbere nekaj lepih, gladkih in ravnih polen, nasekaj lubje, da ne postane črivo ter deni na preprih, da se posuši.

Dosedaj je šlo morebiti vse v redu, toda kako pa naj poučujem, ko sam ne znam. Nič strahu! Naučili te bodo dečki sami. Če si popolnoma neuk, kritizirati boš vendar znal in tuintam pokazati pravi izdelek. Nekateri dečki imajo toliko ročnosti, da se jim boš čudil.

Da to delo koristi v poznejšem življenju, naj navedem samo to, da je gojil na šoli, kjer službuem pred leti tovariš Č. taka dela in da danes tukajšnji okoliški posestniki delajo vse leseno kmetjsko orodje sami doma. Da, celo popolnih kolarjev je dobili, pa brez vsakega izučbenega pričevala. Da je ta ročnost tudi posledica pouka v šoli, je gotovo.

Kakor je potreba zahtevala, da so morali zaprašeni kolovrati zopet iz podstrešja, da jih kmetjska dekleta zopet marsikje vrte in se jim mnogokrat nit stiga, ko nimajo še ročnosti, tako se je tudi vrnil čas, da mora kmetjski gospodar delati zopet grablje, senene vile, delati ročice, tovarišča itd. Pred vojno si dobil grablje za 30—40 vin., sedaj veljajo 25 K. In namesto da bi kmetjski fant v dolgih zimskih večerih »pohajal« in si na lep ali nelep način ubijal čas, vcepimo mu veselje do takega dela, ki ga bo opravljal v zimskih večerih v zabavo in lastno korist. Sedaj zna marsikateri kmetjski fant le »luč cepiti«, drugih opravil se ne loti, ker jih ne zna. Z ročnimi delom v šoli mu damo vsaj iniciativno. In če vidi enkrat konservativni kmetovalec uspeh tvojega truda, bo pošiljal rad otroka v šolo, spoštoval in upošteval te bo.

Orodje, ki vsled svoje velikosti zahteva več prostora, naj se napravi v manjši obliki — za igračo. To dečkom posebnost prila. In ako bo znal napraviti deček grablje za igračo, ki bodo brezhibne, znal bo napraviti tudi one za seno in listje.

Končno naj omenim še deška ročna dela, ki sem jih gojil v zadnjem šolskem pletliju. »Dečki, namesto da na paši uganjate neumnosti, namesto da se v prostem času preganjate in potepate po vasi, nabrusite svoje pipe in napravite na paši ali doma kuhališce, lesene žlice, vilice,

sploh kar kdo hoče.« Po nekaj dnevih so mi nosili učenci kazat svoje proizvode, tudi igrače — lesene — so bile vmes. Dober izdelek sem hvalil na vse pretege. Pri slabem sem omenial napake. Kar je pa bilo za nič, temu je bil kriv slab nožič, les; prihodnjič je bilo boljše. Na ta način — delali so tudi v odmorih — so nanesli toliko in tako različnega orodja v miniaturo, da sem koncem šolskega leta napravil razstavo teh del. Starši in drugi so bili z menoj vred veseli.

Tovariš, če se z vsem prei navedenim ne strinjaš, svetujem, poskusi to zadnje!

R. GOBEC (Dunaj):

III. mednarodni kongres ženske lige za mir in svobodo.

V dnevih od 10. do 16. julija t. l. je imela ženska liga tretje mednarodno zasedanje, in sicer to pot na Dunaju. Iz inozemstva so bile zastopane: Združene države, Mehika, Brasilija, Japonska, Kitajska in celo črno plemo Zamorcev. Izmed evropskih držav so bile zastopane vse razun Španske in Portugalske. Tudi Jugoslavija ni bila zastopana, temveč samo Hrvatska po dr. Zdenki Smrekar, M. Kuleza in M. Quiquerez. Zato sem neoficijalno zastopala jaz Slovenijo, da zmorem moji domovini, osobito mojim tovarišicam poročati vsaj v velikih potezah o delu in uspehih tega kongresa.

Na predvečer kongresa, t. j. 9. julija je bila spominska slavnost za oba predbojevnika pacifizma: Berto v. Suttner in Alfreda Frieda, katere so se udeležili razni ženskih društev tudi predsednik republike, nadalje znanstveniki, umetniki, uradniki in delavci, vse križem. Sviral je ženski sinfonični orkester.

Predmeti, o katerih se je predavalo in diskutiralo na kongresu, so bili: vzgoja, mladinsko čtivo uspešna uporaba časopisja v dosego dobrih namenov, splošno razoroženje, protest napram militaristični uporabi kolonialnih podanikov, gospodarska politika, mednarodni odnosi, samoodločba narodov, praktični pacifizem, mednarodni jezik.

Na kratko hočem podati smernice izraženih misli o vzgoji: Monopolizacija šolstva in učiteljšč ne pomeni kulturni napredek, ker vsaka sodobna vlada skuša vzgajati podanike v dosego svojih političnih ciljev. Tako so v Nemčiji vzgajali mlade militariste, v Rusiji komuniste. Šolstvo bodi z ozirom na narodnost in konfesijo popolnoma nevtralnó in spadaj samo z ozirom na materijelno obdrževanje v področje države. — Mladinsko čtivo v šoli in izven nje vsebuje v umetniškem in estskem oziru najboljše spise iz domače in svetovne literature vseh časov in narodov, a brez šovinističnih in huškajočih tekstov. Da bode cena mladinskim knjigam kolikor mogoče nizka, naj se ustanovi centralna knjižnica za izdajo mladinskih spisov. — Telesna kazen, koje se nekateri učitelji še vedno poslužujejo, naj se popolnoma odpravi. — Staršem gre pravica soddločevanja pri šolski vzgoji in pouku dece. (Redbinski sestanki pod vodstvom učiteljev.)

Največja pozornost se je posvečala pitanju, kako bi se najuspešneje zamogla preprečiti nova katastrofalna vojna. V tem slučaju ne zadostuje, da se voliva na diplomate, temveč na ljudstvo, in sicer tudi individualno na posameznika. Kajti ljudstvo je, ki radi vojne največ trpi zato bomo našli pri njem največ odmeva za to misel. In če ljudstvo enovoljno noče vojne, ga nobena državna institucija in nobena pretinja od strani vlade k temu ne more prisiliti.

Razglas ententnih diplomatov glede celotnega razoroževanja se tako dolgo ne more smatrati kot resno voljo za mir, dokler te države same ne odložijo orožja. A medtem, ko one pritiskajo na druge države, se same potopljajo v militarizem. Nezaupanje do Zaveze narodov in njegovi določbi od strani nastalih držav je popolnoma umljivo in umestno radi nedostopnosti, ki jo kažejo merodaini ententni činitelji v izvrševanju najvišjih principov.

Zato hoče ženska liga med narodov delovati na to, da ti zahtevajo med drugimi: 1. sprejem vseh suverenih držav, ki priznavajo pogoje članstva, v Zavezo narodov, 2. Zbornica Zaveze narodov naj ima pravico, da pošlje zastopnike vseh dežel in ne samo štiri v ožji svet, 3. Pravo sodelovanja pri sestavi Zaveze naj ima zbor in ne svet.

V prvi vrsti pa je potreba, da se odpravijo notranji vzroki, ki dajejo povod k razporom med državami, in to je med drugim gospodarska konkurenca, od katere bogatijo samo posamezniki (vojni

dobitkarji), medtem ko je velika masa tudi v ententnih deželah poražena in prikrasjena.

Vsa produkcija na gospodarskem polju ni zamišljena v obče dobro, temveč v smeri dobička. Zato je treba pravičnih pravnih odnošajev na eni strani med delodajalci in delavci, na drugi strani med producenti in konsumentii v obče. Tu so zavzele nekatere žene skrajno stališče, da se odpravi privatna posest višjih podjetij (trusti), druge mislijo, da koreninijo vzroki gospodarske bede v skupnem delovanju gospodarskih, pravno - političkih in duševnih ustrojov, ki dadó podlago celotnemu socialnemu organizmu. Zato ni zadosti delovati samo v eni smeri za odpravo gospodarskih nedostatkov, še manj pa s silo kakor nam kaže poraz komunistične vlade v Rusiji.

Medsebojna odvisnost držav je danes večja kakor nekdaj, zato se naj v svrhu prostega trgovanja in prometa odpravi v zmislu Cobdenovega oznanjevanja zapiranje mej, ki ne škoduje le sosednjim državam, temveč tudi istim, ki same to store in hočejo s tem pritiskati na druge dežele. To pomeni nadaljnjo propadanje svetovnega gospodarstva. Za vse ljudi ima svet dovolj živeža in dela. Prišle so mi pri tem izreku na misel besede našega domačega pesnika:

»Za vse je svet dovolj bogat in srečni vsi bi bili, ko kruh delil bi z bratom brat s prav srčnimi čutili.«
Gregorčič.

Dva poldneva so posvetile praktičnemu pacifizmu in referentije so poročale v uspehih v svojih državah. Amerikanke stoje na strogo mednarodnem stališču, Zdi se mi — naj se mi dovoli osebna opazka! — kolikor imam po časopisih vpogleda v to stvar, da si ljudje pacifizem različno razlagajo. Te se je pokazalo tudi na kongresu, Francozinje, ki so istih misli z Amerikankami, so torej morale početje francoskih političnih činitelev strogo obsojati.

V Jugoslaviji si zamorem zamisliti gojitev in širjenje pacifizma samo v okviru plemenite narodne vzgoje, kaiti mi imamo še ljudi, ki bi praktičnemu pacifizmu na ljubo bili pripravljani zatajiti svoje pokolenje. So narodi, pri katerih ni več traja buditi narodne zavesti (Nemčija, Francija), a pri nas je narodna zavednost kot predpogoj pacifizmu prepotrebna in tega ne smemo pozabiti.

Mislim, da imamo Slovenci v Prešernu najboljšega predhodnika pacifizma in on se je že v svojih dneh zavedal misije, ki mu jo je naročila pesniška muza. V »Zdravici« pravi:

Živé naj vsi narodi,
ki hrepené dočakat' dan,
da koder solnce hodi
preprih bo iz sveta pregnan;
ko rojak prost bo vsak,
ne vrag, le sosed bo mejak!

Radi pomanjkanja prostora sem morala poročilo krčiti na naitehtnejša vprašanja in napraviti samo nekaj izvleček o delu ki ga je izvršil kongres v teku enega tedna, ki pa pomeni zopet veliki korak naprej v smeri svetovnega miru in vseobče pravice.

Iz naše organizacije.

Skupne zadeve.

I. Skupščina UJU poverjeništvu Ljubljana dne 3. in 4. septembra t. l. v Rogaški Slatini.

DELEGATI.

XV. BELOKRANJSKO UČIT. DRUŠTVO.

46. Barle Konrad — Metlika, 47. Soštarič Aleš — Bojanci, 48. Zalar Joško — Metlika, 49. Namestniki: 39. Novak Gregor — Črnomelj, 40. Zakrajščekova Marija — Metlika, 41. Božičeva Vida — Suhor.

XVI. KONJSKO UČIT. DRUŠTVO:

49. Malenšek Alojzij — Konjice, 50. Kržič Janko — Spitalič, 51. Bezljaj Marija — Žiče. — Namestniki: 42. Strigl Anton — Kebej, 43. Berčev Alojzij — Čadram, 44. Mravljak Karol — Zreče.

XVII. LITIJSKO UČIT. DRUŠTVO.

52. Andoljšek Bernard — Litija, 53. Vrščaj Zinka — Zagorje ob Savi, 54. Levstik Janko — Zagorje ob Savi. — Namestniki: 45. Levstik Marica — Zagorje ob Savi, 46. Okorn Vinko — Višnja gora.

Vsa ona društva, ki še niso prijavila delegatov, nujno prosimo, da store to čimprej! Samostojne predloge in nasvete je treba priglasiti pri poverjeništvu vsaj tri dni pred skupščino, sicer ne pridejo v razpravo.

Poverjeništvu Ljubljana.

Društvene vesti.

+ Učiteljsko društvo za politični okraj Ljutomer je zborovalo dne 21. julija t. l. v Slatini Radinoti. Udeležba prav dobra. Pred zborovanjem se je vršila pevka vaja za učiteljski koncert v Ljutomeru, ki nam je vzela tudi mnogo zborovalnega časa.

Po otvoritvi zborovanja pozdravi tov. predsednik Mavrič zlasti mnogobrojne, zelo ljube goste iz Trbovelj, (viharno poskanje), Hrastnika, Ljutomera, Maribora in Zagreba, nadalje nove članke tovarišico Miklavčič in tovariša Čeha in Bratkoviča. Naznanj tudi, da se mora dnevni red zaradi prekratko odmerjenega časa izpremeniti.

1. Proslava petdesetletnice obstoja učiteljskega društva za politični okraj Ljutomer. Sprejme se: Proslava se vrši 7. avgusta 1921 v Ljutomeru po sporedu: a) maša za umrle člane, b) slavnostno zborovanje, c) skupen obed, d) koncert.

2. Volitev delegatov za skupščino UJU, pov. Ljubljana v Rogoški Slatini. Izvoljena sta tovariša Ivanjšič in Cvetko, namestnika tov. ga Mavričeva in tov. Mikl, namestnikom predsednika se imenuje tov. Zacherl.

3. Vraščanje sprejema društva meščansko-šolskih učiteljev v UJU, pov. Ljubljana. Po živahni debati, v katero so posegli tovariši Ivanjšič, Cvetko, Herzog in Kovačec, se sprejme sklep: Sloga v stanovskih zadevah nam gre pred posebnimi težnjami strokovnega učiteljstva, ki lahko v posebnih kroških rešuje svoje specialne zadeve. Delegati naj na skupščini glasujejo proti sprejemu.

4. Nasveti, a) Tov. Mavrič: Društvo krajevne zadržite dece za sodni okraj Gor. Radgona se je pred kratkim ustanovilo ter išče članov in zapornikov. Za učitelja hvaležno polje dela, kateremu se naj ne odteguje.

b) Tov. Cvetko: Pozivlja učiteljstvo k ustanavljanju pevskih društev in prirejanju javnih predavanj.

5. Zapisnik zadnjega zborovanja se po nekaterih opombah odobri.

6. Poročilo višjega nadzornika za kmetijstvo g. Žnidariča, Tov. Mavrič predlaga, da se poročilo preloži na dan 27. julija t. l., ko se v Radinoti zberejo tovariši istih šol, na katerih se s prihodnjim šolskim letom otvorijo kmetijsko-nadaljevalni tečajji. Tedaj bodo sklepali natančneje o pouku v nameranih tečajjih. Sprejeto.

7. Predavanje tov. Ivanjšiča o prirodopisnem pouku v ljudski šoli. Podal nam je zgodovinski razvoj prirodopisnega pouka od Aristotela in Plinija preko Verolama in Darvina do Lübera, Jangeja in Schmeila. Pokazal nam je zgodovinski razvoj raznih idej ter prišel končno do vsiška svojega zanimivega predavanja: Kako obravnavati prirodopisni objekt na posameznih stopnjah. V tem nas je zmotil žvižg odhajajočega vlakla. Prekinjeno predavanje se nadaljuje na zborovanju meseca novembra.

Tajnik Korošec

Iz Jugoslavije.

— **Seja višjega šolskega sveta** se vrši danes. Vzpored seje obseza po večini imenovanja učnega osebja na ljudskih, meščanskih in srednjih šolah. Natančneje poročilo prinesemo v prihodnji številki.

— **Vozne ugodnosti na državnih železnicah.** Ministrstvo za promet je pooblastilo inšpektorat državnih železnic v Ljubljani, da sme za eno potovanje izdati nakaznice za polovično vozno ceno: J. aktivnim častnikom v uniformi ali v civilni obleki in njih rodbinam (višji imajo pravice do vseh treh razredov, nižji pa samo do II. in III. razreda) in 2. vojaškim uradnikom, državnim civilnim uradnikom in učitelji narodnih šol in njih rodbinam kakor tudi vpokojencem te vrste in njih vdovam in otrokom, dalje slugam in njih rodbinam (višji uradniki imajo pravico do vseh treh razredov, nižji uradniki do drugega in tretjega razreda, sluga na samo do tretjega razreda). Podrobnejše podatke o tej novi ministrski odredbi prinaša »Uradni List« št. 91.

— **Za posl. Brandnerja.** Na drzne in nepremišljene besede, ki si jih je dovolil posl. Brandner na račun trboveljskega učiteljstva oziroma učiteljstva sploh, smo prejeli iz Trbovelj sledeče vrste v objavo: Če tudi delajo tukajšnje socialne razmere, kakor pogosto pomanikanje domače vzgoje, prenapolnjeni razredi, delavske mezdne gibanje, pohajanje samosebi prepuščene mladine, velike težkoče, vendar pripoznavajo razna ravnanjstva srednjih, meščanskih in strokovnih šol, da dajo trboveljske šole v obče prav dober material. Pa tudi brez nadaljnjih študij se vzpne naš ljudskošolski učenec do boduradniške, da, celo uradniške stopnje. Kar vpliva neugodno na delavstvo in kviri državni črt, to zanašajo priseljenci. Večina učiteljstva, posebno gmotno namani odvisnega, je bila že pred vojno narodno delavna; samo tej gre zasluga, da Trbovelje niso bile nemška postojanka s kakor šulferainsko šolo. Slovenska pesem

se je že takrat gojila. Pred seboj vidim Vidovdanski program tukajšnje šolske slavnosti v »Delavskem domu«. 1. Slavnostni govor (J. Velkavrh). 2. Pesem o Vidovdanu, deklamacija. 3. Na Kosovem, alegorična scena z deklamacijami. Osebe: Srbija, Hrvatska, Slovenija, Primorje, Korotan. (T. Seliškar). 4. Naš Korotan, deklamacija 5. Minerji, deklamacija. — Meni staremu možu, so stopile solze v oči, ko so izvajale deklice dušo pretrepujoče narodne slike in deklamacije, vse v narodni noši. Taka prireditev učinkuje. Uprizorile so se v blagodejne namene otroške predstave, prosvetne učiteljski krožek izvaja diletantske predstave, izborni pevski zbor »Zvon« je in bo še pokazal moč domače pesmi, zanimiva razstava ženskih ročnih del je žela občo pohvalo, izleti višjih razredov v Ljubljano, potem pa celo na Bled, so pokazali učenecem oziroma učenkam lepoto domovine, da jo morajo vzljubiti. Zasluzno je tudi delovanje učiteljstva pri raznih narodnih društvih, zlasti pa še pri društvu za varstvo otrok. Vse to je po vsej pravici vredno, da se navede kot odgovor na neobrazne očitke v »Jugoslaviji«.

Objektiven opazovalec.

— **Izleti iz slovenskega učnega jezika.** Poverjeništvu za uk je odredilo, da okrajni šolski sveti odslej ne smejo nastavljati nobenih začasnih učiteljev (ic), ki nimajo zrelostnega izpita iz slovenskega učnega jezika. Izkazati pa za tem taki, ki se lai že služujejo, a ga še nimajo, kakor slednjič tudi učitelji nemških (manjšinskih) ljudskih šol, ki dosedaj še niso napravili usposobljenostnega izpita iz slovenskega jezika.

— **Stoletnica dr. Gjorgja Natoševića.** Učiteljsko društvo v Novem Sadu je proslavilo v nedeljo, dne 31. julija stoletnico enega najznamenitejših jugoslovanskih pedagogov rojsteno stoletnico dr. Gjorgja Natoševića, rodom v Slatkamenju ob Dunavu je študiral Natošević medicino na Dunaju ter se po končanih študijah nastanil v Novem Sadu. Tu je začel kmalu po svojem prihodu z vso vnemo delovati na prosvetnem in šolskem polju. Dr. Natošević je pisal primeroma zelo mnogo; še bolj pa je delal na pedagoškem polju kot profesor in vzgojitelj učiteljskega narščarja. Največja zasluga njegova je bila, da je napisal šolske knjige za vse vrste osnovnih šol. Te knjige so bile pisane v tako modernem in naprednem duhu, da so se v prevodu uporabljale celo po drugih t. i. nesrbskih šolah. Dr. Gjorgje Natošević je umrl leta 1887, ter je pokopan v Novem Sadu. Mnogo javnih naprav novosadskega mesta spominja danes na tega odličnega moža. Imenujemo n. pr. učiteljsko tiskarno, ki nosi njegovo ime in »Srbsko Matic«, ki jo družji z dr. Natoševićem nešteto spominov. Da je postal Novi Sad že pred desetletji važno kulturno središče ne-le srbskega življa v Vojvodini, temveč tudi onega v kraljevini, je v nemali meri pripomogel baš delavni dr. Natošević. Novosadsko učiteljsko društvo je izdalo ob stoletnici velikega moža obširno knjigo o njegovem življenju in delovanju; istočasno je izšel novosadski »Učiteljski Vestnik« v povečani številki, ki je posvečena izključno spominu slavnega moža. Na oboje opozarjamo slovensko učiteljstvo in to tolikobolj, ker je dr. Gjorgje Natošević med nami skoroda popolnoma nepoznan, a po svojih delih zasluži, da se ž njim čim najbolj seznanimo.

— **Zagrebski Učiteljski dom.** Listi poročajo iz Zagreba: Zagrebško policijsko poverjeništvu je odredilo, da se ima Učiteljski dom v Zagrebu izročiti zagrebški sekciji UJU. Kakor znano, je pred mesecem dni na skupščini Učiteljskega društva za Hrvatsko in Slavonijo zmagala struja Jugoslovanskega učit. Udruženja. Skupščina je sklenila likvidacijo dosedanje učiteljske organizacije in pristop k Udruženju. Frankovski opozicijski poslanci so se proti tem sklepom pritožili, češ da imajo oni večino. Pritožba ni bila upoštevana in je poverjeništvu izdalo gojenje odredbo. Predala doma se je izvršila v soboto 6. t. m.

— **Nov poslanec — učitelj.** Na mesto poslanca Juraja Demetroviča, ki je bil imenovan za kraljevega namestnika v Zagrebu, je narodna skupščina pozvala tovariša Joco Oreščanina, učitelja iz Vrginog Mosta. Poslanec Oreščanin je, kakor znano, član glavnega odbora Udruženja Jugoslovanskega Učiteljstva v Beogradu.

— **Razstava otroških ročnih del.** V zagrebškem »Umetniškem paviljonu« se bo vršila od 10. marca do 10. aprila 1922, pod pokroviteljstvom prosvetnega mini-

stra g. Sv. Pribičevića razstava otroških ročnih del. Za razstavo se vrše obsežne priprave. Zbirajo se iz vse države dela otrok, ki so stari do 15 let. Dela morajo biti od otrok naravnjena iz lastne inicijative brez kakršnegasibodi vpliva in pomoči od strani starejših oseb, brez predlog i. dr., torej dela, ki jih je otrok ustvaril za svojo zabavo posnemajoč svojo okolico, bodisi da so napravljena s svinčkom, barvo ali s peresom, ali da so zrezljana iz lesa, papirja itd. Taka dela naj se določijo najdalje do dne 15. februarja prihodnjega leta na adresu: »Proletni Salon«, Zagreb, lica 54. Da se olajša čim najbolj dopošiljanje, prevzame »Proletni Salon« stroške za pošiljanje. Vsako delo mora biti opremljeno z imenom, prebivališčem (dežela) in starostjo (številó let) otroka. Na učiteljstvu je, da zainteresira starše, oziroma njih namestnike za to razstavo, ter da jim da potrebne nasvete, da bo uspeh razstave čim večji. »Proletni Salon« bo izdal lepo spominsko knjigo o tej razstavi, v kateri bodo reproducirana najboljša dela otrok. Knjiga bo prinesla tudi več zanimivih člankov o psihologiji otroškega ustvarjanja njihove umetnosti in njihovega dela, iz peres naših najboljših poznavalcev deške duše.

— **Strokovni tečaj za izobrazbo učiteljev obrtnotrgovskih predmetov na obrtnonadaljevalnih šolah** se je vršil na tehniški srednji šoli v Ljubljani od 18. julija do 16. avgusta. Udeležilo se ga je 32 učiteljev in 4 učiteljice iz vse Slovenije. Tečaj je prav spretno vodil ravnatelj nam. ing. Foerster, ki je podaval učno snov iz obrtnega računstva in kalkulacije zelo pregledno in praktično. Prof. Podkrajšek nas je na podlagi resničnih primerov, vzeti iz praktičnega življenja, uvajal v obrtno spisje in knjigovodstvo. Podaval je učno tvarino zelo temeljito in poljudno. Radi obširnosti in važnosti te snovi bi bilo želeti, naj bi se tečaj vršil 4 tedne. Predavatelju ne bi bilo treba tako grozno hiteti, vdeleženci pa bi gotovo vse poslovne dogodke obdelali in doimili boljše in temeljiteje. Isto velja za trgovsko in menično pravo, o kojem je predaval odvetnik dr. Alojzij Kobal. Priznati moram, da so vsi trije predavatelji obravnavali tvarino iz lubezni do stvari same, dobro vedoč, da le ljubezen rodi zopet ljubezen, zaupanje in zanimanje. Prepričan sem zato, da bo po njih vzledu vsak izmed vdeležencev poučeval z enako ljubeznijo svoje vajence ter s tem pripomogel dvigniti obrtniški stan do one veljave, ki jo ima pri drugih kulturnih narodih. Koristil ne bo s tem samo obrtniškiemu stanu, ampak delal po njem v dobrobit naroda in države. Omenjam, da smo si pod vodstvom g. ing. Foersterja ogledali mestno elektrarno in plinarno, tobačno tovarno in papirnico v Nevčah. Kljub neznosni vročini so vztrajali vsi vdeleženci pri pouku požrtvovalno. Končno bodi izrečena na tem mestu vsem predavateljem še enkrat iskrena zahvala za njih trud. Velja pa naj ta zahvala tudi onim krogom, ki so tečaj priredili ter vdeležence zajedno gmotno podprli.

I. K.
— **Tridesetletnica!** Abiturienti ljubljanskega učiteljskega iz leta 1891: Bernot Ivan, Bučar Anton, Cvar Andrej, Gratjan Franc, Jaklič Viktor, Juvaneč Ferdo, Malnarič Ivan, Perhac Karel, Ravnikar Alfonz, Šega Ivan, Tišina Karel, Verbič Fran, Vrščaj Ivan, Wigele Ferdo in Zadnik Ivan — praznujejo v sredo, dne 17. avgusta 1921 tridesetletnico svojega službovanja. Sestanek je ob 14. uri pri sošolcu Malnariču v Ljubljani. Stara pot št. 1, gostilna pri »Majarončku«. Na veselo svidenje!

— **Na tehniški srednji šoli v Ljubljani** hodo v šolskem letu 1921/22, otvorjeni sledeči oddelki: 1. višja stavbna šola; 2. višja strojna šola; 3. stavbna rokodelska šola; 4. strojna delovodska šola; 5. elektrotehnična delovodska šola; 6. mizarska in strgarska mojstrska šola; 7. kiparska šola; 8. ženska obrtna šola; 9. posebni tečajji za obrtnike; 10. javna risarska šola. Vpisovanje v I. letnik višje stavbne in višje strojne šole bo dne 15. septembra t. l. v višje letnike pa dne 19. septembra. Dne 16. septembra bo vpisovanje v I. letnik oddelkov, ki so zgoraj navedeni pod točkami 4., 5., 7. in 8., dne 17. septembra na v višje letnike teh oddelkov. V mizarsko in strgarsko mojstrsko šolo bo vpisovanje dne 16. septembra, v oddelke pod 9. in 10. od dne 21. do 24. septembra, v stavbno rokodelsko šolo pa od dne 1. do 15. oktobra (v ta oddelki tudi pismo). Ponavljalne preizkušnje bodo dne 16. septembra, sprejemne preizkušnje v višjo stavbno in

višjo strojno šolo ter v žensko obrtno šolo dne 17. septembra. S poukom se bo pričelo v vseh celoletnih oddelkih dne 21. septembra. Pri oddelkih pod 9. in 10. prične pouk dne 1. oktobra, v stavbni rokodelski šoli pa dne 3. novembra. Vse druge podrobnosti glede sprejemnih pogojev itd., so razvidne iz razglasa v Uradnem listu št. 93, z dne 8. avgusta 1921 in iz objave na razglasni deski v zavodu. Še potrebna pojasnila pa daje na zahtevo ravnateljstvo šole.

— **Ugodnosti za učiteljstvo Južne Srbije in Črne gore.** Ministrski svet je sprejel predlog ministrstva za prosveto, da se vsem učiteljem in učiteljicam, ki služijo v prejšnjih mejah Južne Srbije in Črne gore, računa za penzijo 8 mesecev za eno leto.

— **Albin Wankmüller.** Prejeli smo: Albin Wankmüller, nadučitelj na Bregu pri Ptujju, ima drzno lice, v zadnji številki »Uč. Tov.« pisati, da je vsebina članka o njem v »Uč. Tov.« številki 26, z dne 23. 6. 1921 »od začetka do kraja izmišljena in tendenciozna.« To g. Wankmüller lahko pripoveduje vsakomur, ki ga ne pozna, samo učiteljstvu ptujskega okraja ne! Ker je po besedilu svoje objave W. prošil za uvedbo disciplinarne preiskave pri svoji nadrejeni oblasti, prosimo to, naj se obrne v W. zadevi na okrajno učiteljsko društvo ptujsko. G. Wankmüllerju pa že danes povemo, da bo smrdelo, ako hoče res mešati.

— **Ročni zapisnik za mešč. šole.** Opozarjam vsa ravnateljstva mešč. šol na to tiskovino, ki jo je Učit. tiskarna založila že lansko leto po naročilu tovariša D. H. Večina šol ga še ni uvedla in vendar nudi izredne prednosti. Ročni zapisnik leži v razredni miznici, vanj vpisujejo učitelji vse beležke o napredku, vedenju, posebnostih. Vsak učitelj ima tako pred seboj vedno popolno sliko o posamezniku. Velika ugodnost je to tudi za razrednika, ker da lahko vselej izčrpano sliko o učenecu staršem, kar je nemogoče, če ima vsak učitelj ročni zapisnik v svojem žepu. Tiskovina ne nalaga nobenega novega dela, ampak ga samo zeneštavi. Z njeno uvedbo odpade namreč žepni ročni zapisnik. Pri konferencah se redi in važne opombe prenesejo v pravi katalog. Tiskovina je v polah, I pola za 6 učencev, — Bernot.

— **Šolskim vodstvom na znanje.** Učiteljska tiskarna pošilja te dni svoje cenike vsem šolskim vodstvom. Med tiskom pa so padle zvezkom cene in so one, ki so navedene v ceniku, neveljavne, 100 zvezkov male oblike stane sedaj D 31.25 t. j. 25 K.

— **Smrtna kosa.** Dne 8. t. m. je umrla v novomeški bolnišnici gospa Olga Schillerjeva, soproga tov. Rudolfa Schillerja, nadučitelja v Črnomlju. Blaga pokojnica je bila zavedna slovenska žena, ki je vzgojila vse svoje 4 otroke v narodnem in sokolskem duhu. Preostanim naše iskreno sožalje, blagopokojnici na mir in pokoj!

— **Tragična smrt.** Tov. Olga Rantova iz D. M. v Polju se je šla minule nedelje po kosilo kopat v Ljublanico blizu vevske papirnice, zašla v vodno globino in utonila. V neposredni bližini se je nahajalo mnogo kopalcev, a ni enega ni bilo, ki bi se podal nesrečnici na pomoč. Pekojna tovarišica se je mudila na počitnicah v svojem rojstnem kraju ter je službovala v pretečenem šolskem letu v Murski Soboti v Prekmurju. Blag ji spomin!

— **Poroka.** Tovarišica Marta Gomzi, bivša učiteljica v Ptujski okolici, se je poročila z g. Ivico Trstenjakom, železniškim uradnikom iz Zagreba. Iskrene čestitke! Tovariš Ant. Porekar je nabral ob tej priliki za Jugoslovansko Matico znesek 250 kron.

— **Himen.** V soboto se je poročil v Novem mestu tov. Srečko Borštnik s tovarišico Pepico Mikoličevno, učiteljico istotam. Mnogo sreče!

— **Poročil se je** v Ljubljani, dne 6. t. m. g. Franjo Šiligoj iz Gorice, uradnik »Gospodarske zveze«, z gđc. Dantco Merljakovo, hčerko tov. Franca Merjaka, nadučitelja iz Batuj na Goriškem. Čbilo sreče!

— **Razpis služb na trgovskih šolah.** Na trgovskih šolah v Ljubljani, Mariboru in Celju je razpisanih skupno 17 učiteljskih mest. Natančen razpis prinaša »Uradni list« št. 94.

Ali ste že pristopili kot člani (članica) k Tvornici učil in k Učiteljskemu zdraviliškemu domu?

Neodrešena domovina.

—r Šolske zahteve naših neodrešenih bratov. »Goriška Straža« z dne 3. t. m. prinaša uvodnik, v katerem pravi, da slovensko prebivalstvo brezpogovorno zahteva vseh šol, ki jih potrebuje in ki mu gredo. Predvsem zadostno število ljudskih in meščanskih šol, potem pa: realnoklasično gimnazijo v Gorici in v Trstu, realno v Idriji, realnoklasično hrvatsko gimnazijo v Pazinu, slovensko moško in žensko učiteljsko v Gorici, hrvatski učiteljski v Pazinu in v Voloskem, trgovske in obrtne šole v Trstu, Gorici in Pazinu in pomorsko strojno šolo v Lovranu. List posebej naglašja, da morajo biti srednje šole v središčih, ne na morda kje po kakih zakotnih vaseh, kjer srednja šola nikdar uspevati ne more. To so zahteve slovenskega prebivalstva, od katerih ne bo odstopilo, dokler se ne uresniči. Slovanski poslanci v Rimu naj to glasno povedo in vse store, da prinesejo potrebne šole še to jesen domov.

—r Delegacijsko zborovanje »Zveze slovenskih učiteljskih društev v Trstu« se vrši 10. in 11. septembra t. l. v Vipavi. Dne 10. septembra zborujejo razni odseki in je seja upravnega odbora, na kateri se doioči razpored delegacijskega zborovanja naslednjega dne.

—r Slovenska zasebna šola pri sv. Jakobu v Trstu. V pravkar minulem letu je bilo vpisanih v to šolo 1831 učencev, t. j. 687 dečkov in 694 deklic, ki so pohajali 26 razredov oziroma vzporednic, in sicer v 11 deških razredov, 11 dekliških in 4 mešane. Na šoli je poučevalo 26 rednih učnih moči pod vodstvom tov. Andreja Čoka. Razen tega so poučevali italijanščino oziroma slovenščino še dva učitelja in dve učiteljici.

—r Šolske predstave. Ob zvršetku šolskega leta so priredili učenci tržaških okoliških šol več predstav, tako v Barkovljah, na Opčinah, v Škednju. Prireditve so povsod dobro uspele, posebno Gerbec-Ribičičeva spevoigra »V kraljestvu palčkov«, ki se je ponovila v Škednju petkrat.

—r Razstava ročnih in risarskih del koncem leta sta priredili slovenski ljudski šoli v Škednju in na Katinari. Razstavi je obiskalo naravnost ogromno število občinstva ki je pokazalo veliko zanimanje za razstajljiva dela. a tudi hvaležnost do postrtovalnega slovenskega učitelstva

Književnost in umetnost.

Vse pod tem zaglavjem navedene knjige, muzikalije, tiskovine i. t. d. prodaja in sprejema zanje naročno knjigarna »Učiteljska tiskarna v Ljubljani«, Franciška ulica št. 6.

Dr. E. Mayer, **Nalezljive bolezni**. Izdal zdravstveni odsek za Slovenijo v Ljubljani. Natisnila »Učiteljska tiskarna«. — Skrb za ljudsko zdravje od strani naše države je vedno večja. Poljudno pisanih zdravstvenih knjig in časopisov Slovinci pod prejšnjo vlado nismo dobili v roke, izvzemši onih, ki jih je izdala Družba sv. Mohorja v Celovcu, Ministrstvo za narodno zdravje in zdravstveni odsek za Slovenijo pa izdajata poljudno - znanstveni časopis »Zdravje«, ki ga ljudstvo z veseljem čita, trudita se, da poučita narod o najvažnejših zdravstvenih in higieniških pravilih, da dvigneta moč naroda in omejita umrljivost zlasti med mladino. Za dosego tega cilja je najboljši pripomoček pouk naroda, zakaj ljudska nevednost, iz te izvira tudi razne vraže, je največkrat vzrok hudim epidemijam. Stare vraže ter šege in razna ljudska zdravila, ki so bila mnogokrat povod okuženju, naj izginejo iz našega naroda. Pouk o človeškem telesu, o boleznih, njih postanku, poteku in razvoju bo pripomogel tudi neukemu ljudstvu do pravega pojmovanja o življenju, zavaroval bo narod pred nevarnimi epidemijami, ki uničujejo številne množice naroda. Najizdatnejše sredstvo proti kužnim boleznim je znanje, kako se zavarujemo pred okuženjem.

Dr. Mayerjeva knjižica »Nalezljive bolezni« hoče opozoriti ljudstvo, kako naj se zavaruje pred nalezljivimi boleznimi, kako je postopati pri epidemijah. Najprej razloži kaj so mikroorganizmi, nato sledi razlaga o rastlinskih in živalskih povzročiteljih nalezljivih boleznih, ter našteje vse najvažnejše bakterije. Jako poučen je odstavek o imuniteti, ki jo pisatelj poljudno opiše in razloži (aktivna in pasivna imuniteta). Splošnem delu sledijo opisi 40 nalezljivih boleznih. O vsaki je opisan njen izvor in znaki bolezni, čas inkubacije in imunitete. Najvažnejši so zadnji odstavek knjige: o okužitvi, o zavarovanju pred okužitvijo in o obrambi zoper nalezljive bolezni. Knjižica je jako zanimiva in bo dobro služila vsem, ki si želijo pouka o nalezljivih boleznih. Imeti bi jo morala vsaka hiša, zlasti pa bo prav prišla tam, kjer se pojavi kaka epidemija. Ob takih prilikah naj bi v prvi vrsti izobraženi sloji

po kmetih poučili ljudstvo o obrambi zoper nalezljive bolezni, sicer je v mnogih krajih to težavno delo, ker mnogi raje verujejo vražam nego znanstvu. Tudi učiteljstvo bo knjigo lahko uporabljal pri šolskem pouku. Pri pouku pripodpisja naj bi se obravnavalo tudi življenje in razvoj bakterij, kar bo za našo mladino večje važnosti nego popisi znanih živali. S tem bomo zanesli polagoma nauk o higieni v naše šole, ki naj postanejo moderne in praktične učilnice.

Zdravstveni odsek, ki je založil knjigo, jo je razposlal brezplačno vsem šolam v toliko izvodih, kolikor imajo razredov, tako da jo dobi vsaka učna oseba. Na željo pa jo dobijo šolska vodstva še vedno brezplačno pri zdravstvenem odseku, da jo razdelijo med pridnejše učence.

Arkadije Varačanin: **Stogodišnica dr. Gjorgje Natoševiča**. Novi Sad 1921. O priliki stoletnice rojstva dr. Gjorgje Natoševiča, enega največjih pedagogov na slovenskem jugu, izšla je v Novem Sadu v Učiteljski tiskarni »Natoševič« po obliki in vsebini prav lična knjiga, ki jo je napisal Arkadije Varačanin, vpokojeni upravitelj višje dekliške šole v Novem Sadu. Knjiga je toliko zanimivejša, ker jo je napisal mož, ki je z dr. Natoševičem od leta 1874 dalje skupno deloval na polju pouka in vzgoje. Od najmlajših let pa notri do smrti spremlja pisatelj dr. Natoševiča ter nam s spretno roko slika veliko delo velikega pedagoga. Delo pripravljamo prav toplo slovenskemu učiteljstvu. Naroča se v knjigarni »Natoševič« v Novem Sadu. Cena knjigi je 10 din.

Dr. Teodor Bartošek: **»Moderna družba in cerkev«** izdal konzorcij Prosvetne knjižnice. Cena broš. knjigi 12 K, po pošti 1 K več. Naroča se pri Upravi lista »Vidov dan«, Narodni dom I.

Uredba o stanovanjih in najemnih ter pravilnik za njeno izvrševanje. V Ljubljani 1921. Založila Tiskovna zadruga. Cena 6 K, po pošti 1 K več, če se denar naprej pošlje. Povzetje stane veliko več. Zgoraj omenjena uredba, ki je sedaj v natisu dostopna najširšim slojem, je za vsakogar tako važna, da ne sme biti ne gospodarja in ne najemnika, ki bi si je ne omissil. Naroči se pri Tiskovni zadrugi v Ljubljani, Sodna ulica 6.

Štefanovič Emil: **»Moji zapiski z Dunaja«**, cena 10 K broširani knjižici, s pošto 1 K več. Naroča se pri Zvezni knjigarni Marijin trg 8 v Ljubljani.

Sokolčič, **Julijska številka**: 1. Sokoli mlči. — 2. Naš prvi starosta dr. J. Oražen. S sliko. J. B. (Konec prih.) — 3. Klic Sokolov. Pesem, uglašbil O. Dev. — 4. Sokolskemu naraščaju. N. Perko. (Konec). — 5. Magnezija. Mr. Ph. Šlajpah France. — 6. Masarykove igre v Prazi. Dr. J. B. — 7. Makova zetev. Dr. Pivko. (Konec). — Glasnik. — Širite ta prepotrebni list med mladino; naj bi ne bilo zavedne slovenske hiše, ki bi ne bila nanj naročena!

»Planinski Vestnik« ima v svoji letošnji 4. številki sledečo vsebino: Janko Mlakar: Mesečnik v planinah. — Srečko Bošnjakovič: Bijeje Stijene. — Dr. H. Tuma: Golčica. — Društvene vesti: Otvoritev planinskih koč. Vlomi v koč. Hotel Zlatorog, Hotel Sv. Janez ob Bohinjskem jezeru. Hišni red v kočah SPD. Darovi. Slovenska stenografična čitanka.

»Bože pravde«. »Pevca«, glasilo pevske zveze, ki izhaja kot mesečnik pod uredništvom dr. Fr. Kimovca, prinaša v svoji glasbeni prilogi (5. in 6. šte. za maj - junij 1921.) našo državno himno »Bože pravde« za moški in mešani zbor in sicer oboje opremljeno s slovenskim besedilom. Poleg Premrlrove »Zdravice« (istotako za moški in mešani zbor) se v zbirki nahaja še »Lepa naša domovina«, prirejena po Premrlu za mešan zbor. Opozarjamo naše učiteljstvo na to zanimivo glasbeno prilogo, ki jo je dobiti pri upravi »Pevca« v Ljubljani, Ljudski dom, Posamezen izvod stane 6 K; kdor jih pa naroči vsaj deset, jih dobi po 4 K.

Popis umjetniških slika od jugoslovenskih i slavenskih autora. Mnogi naš dom poseduje po koji original (uljenu sliku, akvarel, bakrorez, crtež itd. itd.) od umjetnika slikara i grafičara jugoslovenskih i slavenskih. Da se uzmogne saštaviti popis i voditi računa o našoj umjetnosti, umoljava se ovim putem svatko, tko poseduje ma kakovu umjetničku sliku, da to javi odmah uredništvu »Grafičke Umetnosti« u Zagrebu (Mažuranićev trg 13), koji će sve podatke štampati najprije u rečenem djelu a onda pristupiti konkretnoj izradi cjelokupne naše umjetnosti, za koju je njezin urednik Gjurić pribrao i sredio materijal, do kojega je mogao doći. Uz ime slikara valja napisati ime slike, godina kad je risana (ako je slikar označio) i vrst slike (uljena, bakrorez, akvarel itd.). Kako će Gjurić svoj velik umjetnički zbornik proširiti, promjeniti će mu ime u »Umjetnost«.

Rz, isi služb.

Štev. 599.

Po naročilu višjega šolskega sveta z dne 9. julija t. l. št. 5162 in 8. julija t. l. št. 5163 se razpisuje na petrazredni osnovni šoli v Piščeah v stalno namestitev 1 učno mesto za učitelja in 1 učno mesto za učiteljico.

Pravilno opremljene prošnje naj se vložje po predpisani poti do

15. septembra 1921

pri podpisnem okrajnem šolskem svetu.

Okrajni šolski svet Brežice, dne 8. avgusta 1921.

Štev. 871.

V stalno namestitev se razpisujeta učni mesti za učiteljico ženskih ročnih del in sicer:

1. Za šestrazrednico v Prevaljah in za petrazrednico v Guštanju z uradnim sedežem v Prevaljah;

2. za štirirazrednico z eno vzporednico v Dravogradu, za enorazrednico v Črnečah in za enorazrednico na Ojstrici z uradnim sedežem v Dravogradu.

Pravilno opremljene prošnje naj se vložje po predpisani službeni poti do dne

4. septembra 1921

pri okrajnem šolskem svetu v Prevaljah.

Okrajni šolski svet v Prevaljah, dne 4. avgusta 1921.

Štev. 2531 o. š. sv.

RAZPIS STALNEGA KATEHETSKEGA MESTA.

Po odredbi višjega šolskega sveta z dne 27. julija 1921, šte. 5757 se razpisuje stalno učno mesto veroučitelja na slovenski ljudski šoli v Kočevju z učno obveznostjo tudi na slovenski zasebni meščanski šoli in pa do polnega števila predpisanih učnih ur na nemški ljudski šoli v Kočevju.

Pravilno opremljene prošnje je treba vložiti po službeni poti najkasneje do dne

5. septembra 1921

pri podpisnem okrajnem šolskem svetu.

Okrajni šolski svet v Kočevju, dne 4. avgusta 1921.

Dr. Ogrin.

Za rezervni sklad UJU. — Poverjeništvu Ljubljana. Prostovoljni organizacijski davek — 1921.

(Sklep upravnega odbora Zaveze z dne 27. dec. 1918)

11. izkaz.

Po 466 K: Udeleženci merkantilnega tečaja v Ljubljani po tovarišu Josipu Kobalu. Bravo, tovariši in tovarišice! S tem ste pokazali nekaterim zaspancem, kaj je vedno storiti pri podobnih prilikah. Le v organizaciji je naša moč. Zdravo! — Po 100 K: Udeleženci kmetijskega tečaja na Gmru na poslovilnem večeru od tovar. nadzornika Črnagoja. — Velja isto, ker sem povedal prej. Zdravo! — Po 80 K: Šolsko vodstvo — Sr. Janž, Dolensko. — Po 80 K: Šolsko vodstvo — Tižič pri Mokronogu. — Po 78 K: Učiteljski zbor meščanske šole — Tržič, Gorenjsko. — Po 60 K: Zinka Visenjakova — Sv. Barbara v Halozah. — Današnji izkaz 864 K. Prej izkazanih 20.294 K. Skupaj 21.158 K.

Ivan Petrič,

Ljubljana, VII., Gasilska cesta 172.

Odgovorni urednik:

Franc Strukelj.

Last in založba UJU — poverjeništvu Ljubljana.

Fiska »Učiteljska tiskarna« v Ljubljani.

Kontrolne knjižice

za obrtne nadaljevalne in gimnazialne šole se dobe v Učiteljski tiskarni komad po 3 K.

Pristopite k „Jugoslovanski Matici“.

GALERIJA NAŠIH MOŽ.

Po originalih akad. slikarja prof. Koželja je začela Učiteljska tiskarna izdajati portrete naših mož.

Ravnokar so izšli v dvobarvnem tisku: Valentin Vodnik, Anton Martin Slomšek, Josip Stritar. Velikost: 47 x 61. — Cena vsaki sliki 3 din. (ovoj in poština posebe). Slike so namenjene šolam, društvom, javnim lokalom, zasebnikom.

Naročila sprejema in izvršuje

Knjigarna Učiteljske tiskarne v Ljubljani, Franciška ulica št. 6.

Vsem sorodnikom, prijateljem in znancem naznanjamo, da je naša dobra in nepozabna soproga, oziroma mamica, gospa

Olga Schiller roj. Bernard

soproga nadučitelja v Črnomlju v ponedeljek, dne 8. avgusta t. l. ob 6. uri zjutraj nenadoma umrla.

Pogreb bode v sredo, 10. avgusta ob 4. uri pop. iz ženske bolnice na tokajšnje pokopališče.

Novo mesto, 8. avgusta 1921.

Žalujoči ostali.

Vsem sorodnikom in znancem naznanjam, da je za vedno zatisnil oči moj dobri oče, gospod

Jakob Valenčič, posestnik, mlinar in žagar

v Nadanjem selu pod Št. Petrom na Krasu v starosti 78 let.

Njegovi duši večni pokoj!

Grahovo, dne 6. avgusta 19 1.

Kati Kobal-Valenčičeva, učiteljica.

NOVO!

NOVO!

PISMENI POUK V SRBOHRVAŠČINI.

Potrebno in času primerno!

Učite se srbohrvaščine na podlagi učnih listov, ki so vse-skozi strokovno, praktično in lahkoumevno izdelani ter obsegajo srbsko-hrvatsko-slovensko čtivo s tolmačem in slovnico. Te učne liste urejuje profesor

Dr. Josip Mencej, naročila pa sprejema Josip Christof, ravnatelj zasebnega učnega zavoda v Ljubljani, Domo-branska 7. - P. n. učitelj(ce) in dijaki(nje) dobijo I. L. za znižano ceno K 40, koji znesek je vpslati zajedno z naročilom.

Z odličnim spoštovanjem

Josip Christof.